

CAROL AL II-LEA, Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice. Vol. I 1904-1939, ed. silex, București, 1995, 531 p., vol. II 1939-1940, casa de editură și presă „Șansa”, București, 1996, 450 p.

În seria de restituiri a memoriilor unor importante personalități politice din România, se înscrie și apariția primelor două volume din „Însemnările zilnice” ale regelui Carol al II-lea.

Primul volum tipărit la Editura Silex în 1995, conține însemnările din perioada cuprinsă între septembrie 1904 - septembrie 1939. Cel de-al doilea volum a apărut în anul 1996 la Casa de editură și presă „Șansa” și cuprinde notițele zilnice din perioada 18 septembrie 1939 - 31 decembrie 1940.

Această ediție este îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion. Textul lucrării are la bază microfilmele aflate la Arhivele Naționale din București, copia microfilm reproducând însemnările originale păstrate la Academia Portugalheză de Istorie.

Titlul ediției aparține celor doi editori care își susțin opțiunea prin ideea că „acest om, fie ca principe moștenitor al tronului, fie ca rege, toată viața a pendulat între cele două extreme: datoria și pasiunea” (p. VI).

Primul volum este structurat astfel: Cuvânt introductiv, Notă asupra ediției, Însemnările zilnice, Note. În cuvântul introductiv, unde cei doi editori au încercat să își argumenteze efortul, se menționează că regele Carol al II-lea a început să noteze pe caiete sau agende, încă din tinerețe, evenimentele la care lua parte, fiind influențat mai ales de bunicul și mama sa. În acest sens se constată însă un neajuns al acestor consemnări, și anume acela că multe din ele sunt fragmentare. De pildă, anul 1904 cuprinde notițe doar pentru zilele de 30 septembrie, 1 octombrie, 3 octombrie, 4 octombrie, 5 octombrie, 6 octombrie și 14 noiembrie, următorul an menționat fiind 1914, apoi 1916, 1918, 1921, 1930. Abia din 1937 putem constata o coerență a însemnărilor.

„Jurnalul”, despre care Carol vorbea în 1921, (însuși Carol și-a intitulat consemnările când „Jurnal”, când „Însemnări zilnice”) este inegal ca valoare. Însemnările de până la 8 iunie 1930, perioadă în care Carol a fost doar prinț moștenitor au – așa cum mărturisește chiar Carol – mai mult o valoare sentimentală (p. 149), pe când cele începând cu 11 martie 1937 și până în 6 septembrie 1940 au o certă valoare politică, care ajută la lămurirea anumitor evenimente ce au avut loc.

Din lectura „Însemnărilor zilnice”, care sunt structurate pe volume de la 1 până la 9 (la volumul 4 lipsesc primele 48 de pagini, iar volumul 7 lipsește în întregime), constatăm că evenimente istorice foarte importante, fie nu au fost consemnate, fie nu li s-a acordat atenția cuvenită. De pildă, data de 8 iunie 1930 (ziua Restaurației) lipsește din „Jurnalul” lui Carol; de asemenea perioada de început a anului 1938, când s-a produs lovitura de stat, iar procesul lui C. Z. Codreanu este, după părerea noastră, superficial consemnat. În schimb sunt frecvente „pasiunile” lui Carol: femeile, vânătoarea, filatelia, mașinile.

Capitolul de Note conține informații privind persoanele la care se referă Carol în text și explicații asupra unor evenimente. Pentru această parte a volumului, editorii au utilizat o serie de lucrări bibliografice și enciclopedii.

Structura celui de-al doilea volum este alcătuită din: Cuvânt introductiv, Note, Addenda et Corrigenda la volumul 1, Indici. Nume de persoane.

Notițele din acest volum sunt cuprinse în volumele 10, 11, 11A și 11B. Perioada acordată este cea care a marcat destabilizarea regimului carlist, începând chiar cu asasinarea primului ministru Armand Călinescu la 21 septembrie 1939, continuând cu pierderea Basarabiei și a Nordului Bucovinei, a Transilvaniei de Nord prin Dictatul de la Viena, evenimente a căror consecință politică imediată a constituit-o abdicarea lui Carol al II-lea.

Acest volum este, poate, cel mai important sub aspectul informației politice atât interne cât și externe, regele Carol al II-lea dovedindu-se de data aceasta fidel caietelor sale de însemnări și realizând importanța consemnării faptelor și evenimentelor, ce reprezentau în esență istoria României în acea perioadă.

Dacă pentru perioada 1939-1940, sursele de informație asupra persoanei și domniei lui Carol al II-lea sunt destul de numeroase, pentru perioada septembrie 1940-1953 datele privind viața și activitatea sa sunt lacunare. De aceea, credem, importanța acestui volum se dublează.

În perioada în care fostul rege a fost obligat să locuiască în Spania, reflecțiile sale asupra situației politice din România sunt semnificative, Carol mărturisind, chiar dacă prea târziu, că a făcut „o mare greșeală de a nu fi rezistat la cererile URSS; de aici mi se trag nenorocirile, de aici au venit toate decăderile” (p. 348).

La acest volum cei doi editori au adăugat o Addenda et Corrigenda pentru completarea și corectarea unor greșeli care s-au strecurat în textul primului volum al „Însemnărilor”. Față de primul volum, bibliografia celui de-al doilea este îmbogățită cu noi lucrări.

Se cuvine să ne oprim și asupra stilului în care regele și-a realizat jurnalul. Deși din parcurgerea textului se observă multe greșeli, dezacorduri și desigur multă subiectivitate, însemnările sunt scrise într-un stil narativ plăcut care oferă o lectură interesantă și captivantă.

Cele două volume vin să îmbogățească aria acestui gen de documente care trebuie să reprezinte una dintre principalele surse de cercetare ale istoricilor. Desigur, lucrarea se adresează și publicului larg care dorește să cunoască mentalitatea și faptele unei epoci.

Înainte de a încheia menționăm faptul că pe lângă ediția de care ne-am ocupat în rândurile de mai sus, a fost tipărită și o altă ediție. Aceasta a apărut la editura Scripta: „Regele Carol al II-lea al României. Însemnări zilnice. 1937-1951” (caietele 1-6), sub îngrijirea Vioricăi Moisuc și a lui Nicolae Raus, Cuvântul înainte fiind semnat de către Ioan Scurtu.

Cristina Rîșcuța

GELU NEAMȚU, Revoluția română din Transilvania, 1848-1849. Ed. Carpatica Cluj-Napoca, 1996, 200 p.

O nouă lucrare vine să îmbogățească bibliografia românească a revoluției transilvane de la mijlocul secolului trecut, ea purtând girul semnăturii dr. Gelu Neamțu cercetător științific principal la Institutul de Istorie din Cluj, cunoscut specialiștilor atât prin lucrările sale referitoare la mișcarea pentru afirmare națională a românilor ardeleni cât și prin contribuția la întocmirea corpusului de documente privind revoluția de la 1848-1849 din Transilvania.

Volumul pe care îl prezentăm a apărut prin grija Asociației culturale „Dacia – România” din Cluj, care se declară – în cele câteva rânduri semnate de președintele său prof. univ. dr. Iustinian Petrescu – deschisă „acțiunilor culturale care valorifică moștenirea spirituală a poporului nostru”, încurajând pe scriitorii contemporani „creatori de autentică și perenă valoare”. Și este neîndoielnic că lucrarea de față, pe care însuși autorul său o consideră „o schiță”, care oferă doar aspectele esențiale ale evenimentului istoric abordat este, în ciuda prezentării concise, de un real ajutor pentru cei interesați de istoria Transilvaniei în general, de evenimentele anilor 1848-1849 în particular.

Structurat în 22 de capitole, având un capitol de concluzii și un rezumat tradus în limba engleză volumul are marele merit de a prezenta „într-o interpretare personală imaginea dură dar obiectivă, necenzurată și neautocenzurată a revoluției” (Concluzii, p. 157) cum menționează